מסורת הש"ס

א) אין, ב) ולא משנייה, ג) שבת עו ב וירושל׳ שבת פ"ח הלכה א, ד) עי׳ פסחים קח ב, ה) תוספ׳ שבת פ"ט, ו) ירושלמי ברכות פ"א הל"ה, ז) פסחי׳ קח ב, ח) עי׳ ב"ב לז ב, ט) [נדרים מט א], י) מ"ר קהלת פ׳ מי כהחכם, כ) אמרון קומי ר"י, ל) פסחי׳ קט א,

עין משפט נר מצוה

יב א מיי׳ פרק יח משבת הל"ב:

יג ב מיי׳ פ"ז מחמץ הלכה ט טוש"ע או"ח סימן תעב סעיף ט:

יד ג מיי׳ שם פ"ח הל"י ובהשגות והה"מ:

טו ד מיי׳ פרק כט משבת הלכה יד ובהשגות והה"מ טור שו"ע שם סעיף יב:

טז ה מיי׳ פרק ז מחמץ הלכה ט:

יז ו טור שו"ע שם סעיף יא:

יח ז טור שו"ע שם סעיף יב וסימן ערב סעיף ח:

נוסחת הבבלי

(א) כמה הוא שיעורו של כוס וכו׳ דתניא ר׳ חייא כו׳ רביעית יין האיטלקי הכוס מזוג בכמה אר"י בר בון כו׳ נשמעין מן הדא דתני כו׳: (ב) מדאמר ר"מ א"ר יוחנן כו׳:

הגהות הגר"א

[א] ה"ג ארבע כוסו׳ שאמרו ישנן רביעית יין האיטלקי א׳ חי וא׳ מזוג כמה שיעורן של כוסות וכו׳ ומן א"ר יוסי וכו׳ עד ר׳ אבין אמר טרטין נמחק. וכ"ה בבבלי בפסחים: [ב] צ"ל כלום אמרו אלא שישתה לא שישתכר אם שתה וכו׳: [ג] ה"ג אל תרא יין כי יתאדם וגו׳ ושל מזוג בכמה נשמעינה מן הדא המוציא יין כדי מזיגת הכוס מהו לצאת ביין מבושל א"ר יונה מן מה דתני מבושל כמתובל יוצאין ביין מבושל ר׳ יונה לטעמיה וכו׳. הכא גרסינן שפיר ושל מזוג בכמה ולא לעיל מינה משום דאכתי לא שמענו דיוצאין ביין מזוג ואיך יפרש שיעורו: [ד] ה"ג דבית ר׳ ינאי הוו מכילין בה דבש ולמה קרי לה עתיקא וכו׳. והשאר שבינתים נמחק וכ"ה בירושל׳ דפסחים פ׳ בתרא ושבת פ"ח:

תורה אור השלם

1. אַל תֵּרֶא יַיִן כִּי יִתְאַדָּם כִּי יִתֵּן בַּכּוֹס עֵינוֹ יִתְהַלֵּךְ בְּמֵישָׁרִים: משלי כג לא

2. מִי כְּהֶחָכָם וּמִי יוֹדֵעַ פֵּשֶׁר דָּבָר חָכְמַת אָדָם תָּאִיר פָּנָיו וְעֹז פָּנָיו יְשֻׁנֶּא: קהלת ח א

קרבן העדה

תהא מכילה הקופה: **נלמד סתום מן המפורש.** דבמתניתן תנן בקופות של ג׳ ג׳ סאין היו תורמין ה"ה קופות דמפנין בשל ג׳ סאין איירי: **תני בג׳ קופות וכו׳.** על אותן קופות שתרמו בהן בראשונה מן הלשכה קאי וכדפרישית במתניתין וקאמר שהן היו של ט׳ סאין כל אחת ומהן היו תורמין ג׳ פעמים ג׳ קופות של ג׳ ג׳ סאין כפירוש הרמב"ם: **לומר ליסתפק וכו׳.** כדפרישית במתניתן: **תמן תנינן.** בשבת פרק המוציא יין כמה הוא שיעורן של כוסות. כוס הנזכר במתניתין כמה שיעורו: **ישנן רביעית של יין האיטלקי.** דלכל כוס סגי ברובע רביעית יין כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית דכל חמרא דלא דרי על [חד] תלת מיא לאו חמרא ה"ה כוס דמתניתין בכוס של רובע רביעית איירי: **מזוג בכמה.** יהא חייב מי בעינן רביעית שלם או סגי בכדי גמיעה (בפחות מזה): **מים רי"א כדי מזיגת הכוס.** והיינו ג׳ חלקי רביעית ה"נ במזוג שיעורו בכדי גמיעה: (אמר המגיה ובמסכת שבת כתב הבעל קרבן העדה וז"ל הדא אמרה מזוג כדי מזיגת הכוס. וה"פ כדרך בני אדם למזוג והיינו רביעית שלם דאי ס"ד בפחות מרביעית א"כ ביין סגי בפחות מרובע רביעית שהרי אם ימזגנו עם מים יהיה לו שיעור חשוב אלא ודאי דרביעית שלם בעינן): **כמה הוא שיעורן.** של כוסות. אנו שאין ידוע לנו שיעורו של רביעית האיטלקי במה נשער כוס של פסח: **טיטרטון ורביע.** מדה ששמה טיטרטון כולה ועוד רביעית המדה הזאת תוסיף עליה ותמלא רביעית של תורה שלם: **מהו לשתותן.** כל הארבע כוסות בכרך אחד בזה אחר זה בלי הפסק בינתים: **בהלל.** של לילי פסחים אם שמעה בבית הכנסת שכך היה מנהגם לומר הלל בלילי פסחים בבהכ"נ זכר למקדש שאמרו הלל בשעת עשיית הפסח בבה"מ וקאר"י אם כוון לבו לצאת בקריאה זו יצא וא"צ לאומרו עוד בביתו: **הדא אמרה.** זאת אומרת שאם שתאן בבת אחת יצא שהרי אין דבר מפסיק בין שלישי לרביעי: **מהו לשתותן מפוסקין.** פירוש מהו שיהא מותר להפסיק בשתיית כוס אחד כמה פעמים: **ה"ג כלום אמרו שישתה לא שישתכר: אם שותה הוא מפוסקין אף הוא אינו משתכר.** אבל אם ישתה בפעם אחת דוקא הוא משתכר דיין מגרונו שבע: **מהו לצאת ביין של שביעית.** כיון דלא קרינן ביה לכם וקס"ד דארבע כוסות בעינן לכם כמו מצה וכי היכי דאין יוצאין במצה כן אין יוצאין בארבע כוסות או לא: **בקונדיטין.** יין שיש בו בשמים: **מהו לצאת מזוגין.** יותר מג׳ חלקים: **והוא שיהא בהן טעם יין.** משמע דאפילו עד ששה חלקים מים יוצאין בו: **ה"ג מבושל כדי תבל.** צריך שיהא מבושל שיתן בו הבישול טעם כתבלין אבל מבושל יותר מדאי לא: **ותזיק רישיה.** וכאיב ליה ראשו עד עצרת לכך הכשיר במבושל שאינו מזיק כל כך: **חמתיה וכו׳.** ראתה אותו אשה אחת משרי ארמיים שפניו מאירין: **הדא מן תלת וכו׳.** א׳ מג׳ דברים אלו בך: **או מלוה ברבית.** שאין לו דאגת פרנסתו: **או מגדל חזירין.** שמרויח הרבה: **אלא אולפני שכיח לי.** תלמודי מצוי בידי. ל"א שמצוי לו לחדש דברים בתורה והן מאירין פניו: **תמוניה.** ראו אותו: **אשכח רבי אבהו.** מציאה לכך פניו צהובין: **תוספתא עתיקתא.** תוספתא ישנה שלא ראה אותה מימיו מצא וראה בה דברים חדשים ושמח בה: **לוג דאורייתא.** לוג הכתוב בתורה: **תמונתא וכו׳.** מדה הישנה שמודדין בה המורייס בצפורי: **הכים אנא לה.** מכיר אני המדה הזאת ודבית רבי ינאי מודדין בה דבש ה"ג ודבית רבי ינאי: **חצי שמינית.** מדת טבריה הישנה היא רביעית של תורה:

משנת אליהו

הגדולות שלא הוזכרו כלל. ובהן היו מכניסין ממון מהלשכה. ומהן היו התרומות ע"ש. והנה כל ההכרח שהוכרח להכנס בזה הלחץ הביאו לזה סוגיא זו בגירסת הספרים כמה שיעורן של ג׳ קופות והן מפורשין במתני׳ ומה זה דקאמר ילמד סתום מהמפורש וע"כ המליא ג׳ קופות הגדולות

גמרא

נלמוד סתום מן המפורש (תני) דתניא בשלש קופות של שלש שלש סאין שהן תשעה סאין שהן עשרים ושבע סאין תורמין את הלשכה וכתוב עליהן אל"ף בי"ת גימ"ל מפני מה כתוב עליהן א׳ ב׳ ג׳ לומר [א]מסתפק מן הראשונה קודם לשניה [ב]ומן השניה קודם לשלישית תמן תנינן המוציא[ג] יין [א]כדי מזיגת הכוס רבי זעירא שאל את רבי יאשיה (א)כמה שיעורן של כוס א"ל נלמד סתום מן המפורש דתני ר׳ חייא [א]ארבע[ד] כוסות שאמרו [ב]ישנן רביעית של יין באיטלקי אמר רבי יוסי בר אבין משום רבי יוחנן דרבי יהודה היא דתני מים[ה] כדי גמיע ר׳ יהודה אומר כדי לשוף בהן את הקילור (נ"א ר׳ יהודה אומר כדי מזיגת הכוס) יין כדי גמיע ר׳ יהודה אומר כדי מזיגת הכוס מזוג בכמה נשמעינה מן הדא מים כדי גמיע ר׳ יהודה אומר כדי לשוף בהן את הקילור (נ"א ר׳ יהודה אומר כדי מזיגת הכוס) יין כדי גמיע ר׳ יהודה אומר כדי מזיגת הכוס הדא אמרה מזוג כדי מזיגת הכוס כמה שיעורן של כוס רבי אבין אמר טיטרטון ורביע מהו לשתותן בכרך אחד (ב)מדאמר רבי מנא אמר רבי יוסי הללי[ו] [ג]אם שמען בבית הכנסת יצא הדא אמרה אם שתאן בכרך אחד יצא מהו לשתותן *)בפיסקן [ב] כלום אמרו שישתה לא כדי שישתה ולא שישתכר אם שתה בפיסקן אף הוא אינו משתכר מהו לצאת ביין של שביעית תני רב אושעיא יוצאין ביין של שביעית מהו לצאת בקונדיטין מדתני בר קפרא קונדיטין כיין [ד]הדא אמרה יוצאין ביין קונדיטין מהו לצאת ביין מזוגין מדתני[ז] רב חייא [ה]ארבעה כוסות שאמרו יוצאין בהן בין חיין ובין מזוגין ובלבד שיהא בהן טעם ומראה יין אמר רבי ירמיה מצוה[ח] [ו]לצאת ביין אדום שנאמר [1]אל תרא יין כי יתאדם כי יתן בכוס עינו וגו׳ [ג]תאני[ט] מבושל כמתובל מהו לצאת ביין מבושל אמר רבי יונה [ז]יוצאין ביין מבושל רבי יונה לטעמיה דרבי יונה כד הוה שתי ארבע כסי דפסחא הוה חזיק רישא עד חגא חמיתיה[י] חדא מטרוניתא אפוי נהירין אמרה סבא סבא חדא מהני תלת מלין אית בך או דשתוי חמרא את או דמלוי בריבית את או דמגדל חזירי את א"ל תיפח רוחא דההיא איתתא דחדא מאלין תלת מיליא לית בי אלא אולפני שכיח לי דהכי כתיב [2]חכמת אדם תאיר פניו ר׳ אבהו אתי לטבריא חמוניה תלמידוי דר׳ יוחנן אפוי נהורין אמרון [כ]תלמידים לרבי יוחנן אשכח רבי אבהו סימא אתא לגביה אמר ליה מאי אורייתא חדתא שמעת א"ל תוספתא עתיקא קרא עליה חכמת אדם תאיר פניו א"ר חנין לוגא[ל] דאורייתא תמונתא עתיקא דמורייסא דציפורי א"ר יונה וחכמנא לה (דב"ש) דבית רבי ינאי הוה מכילין בה דבש [ד]תני חצי שמינית טברנית הישנה

*) מהו לשתותן בפוסקין. פוסקין הוא שם כלי המחזיק כמה רביעית וכן הוא בהדיא בילקוט אסתר (בשם מדרש אבא גוריון) על פסוק והשתיה כדת וז"ל א"ר לוי כך היה תכסים של אנשי פרס היה להם כוס גדול מחזיק ארבעים שמניות והוא נקרא פוסקא והם משקין בו לכל אחד ואחד כו׳ עכ"ל הילקוט. (עקרי דינים סימן י"ט בשם מקום שמואל סימן ס"ו אות כ"ט):

ריבב"ן

לא בפרגוד חפות. לשון חפת חלוקו מלבוש שיש לו שפה שמא יחשדוהו שמצניע שם מכסף הלשכה: **מעון הלשכה.** שנהנה מן ההקדש העני: תניא בתוספתא בפ"ב הנכנס לתרום את הלשכה מפשפשין בו בכניסה וביציאה ומדברין עמו משעה שנכנס ועד שעה שיוצא ופריך בירושלמי וימלא פומיה מוי פי׳ שלא יוכל להניח כסף בפיו אמר ר׳ תנחומא מפני הברכה שצריך לברך בשעה שמפריש תרומה בקופות להפריש תרומה ואם היה בפיו מוי לא היה יכול לברך משום שנאמר ימלא פי תהלתך: **תני הגזברין היו מפספסין בקלקין.** פי׳ היו בודקין בשער ראשו שמא הצניע שם כסף: **תני ר"ש אומר קווץ לא יתרום מפני החשד.** פי׳ קווץ מל׳ קווצותיו תלתלים:

תקלין חדתין

קופות. דתמן: **סתום.** קופות דתמן: **מן המפורש.** קופות דהכא מפורש שהן של ג׳ סאין: **דתני ג׳ קופות כו׳ שהן כ"ז סאין.** מפרש כמה עולה סכום כל הג׳ פרקים לאורויי שכל הסכום צריך לגמור על קרבנות וקודם שיוגמר אינם רשאים לשקול או להחזיר לשירים לר"מ: **ולמה כתוב אב"ג.** על הג׳ קופות: **אין מסתפק.** אינו גומר סיפוקו: **קודם לשלישית.** ומשלישית גומר כל אשר בה ואח"כ חוזר לשניה ולראשונה כדלקמן: **תמן תנינן.** שבת ע"ו: **המוציא יין כו׳.** מייתי לה איידי דמפרש להני סתומים מהמפורשים: **של כוס.** דתמן: **שאמרו.** בליל פסח: **אחד חי ואחד מזוג גרסתן.** והכי אמר בבבלי פסחים (דף ק"ח:) וטעמא דבציר מרביעית לא חשיב שתיה: ה"ג **כמה שיעורן של כוסות.** איידי דמזכיר כוסות דפסח מהדר לפרושי סוגיא דכוסות: **טורטין.** שם מדה ידועה להם שהיא מחזקת רביעית: **בכרך א׳.** בלא הפסק ביניהם אלא שתאן רצופין אי בעינן דוקא הפסק שיהא ניכר ארבעתן כיון שתקנום נגד ד׳ גאולות או לא: **יצא.** אם שמע בבהכ"נ הלל בליל פסח א"צ לומר בביתו ואין דבר מפסיק בין כוס ג׳ לד׳ ושותאן רצופין ויצא: **בפוסקין.** לשון הפסק. וגירסת הגאונים בכפיסין (כמו בב"ב) כפיסין ארחי והוא לשון חצי בהפסק מועט בשתיית הכוס. ומשום דאמרינן (סוכה מ"ט ב׳) כי שבע איניש חמרא מגרוניה שבע ע"י ששותיהו בלגימות גסות וגרון מלא הוא משביע ולא ע"י שתיית מרובה שמכניס יין הרבה במעיו ע"י לגימות דקות ואינו כאוכלין ששובע שלהם בא ממילוי כרס והכא דברכתא משום חיבוב מצוה צריך לגמוע דרך שביעה משא"כ בהפסק: **כדי שישתה לא שישתכר.** תקנת חכמים רק שישתה ורצו שלא ישתכר כדאמר בשלהי פסחים ירושלמי בין ג׳ לד׳ לא ישתה למה כדי שלא ישתכר אם שתה בפוסקין אף הוא אינו משתכר: **מהו לצאת ביין של שביעית.** דיין של שביעית אסור ליהנות בו כשהגיע זמן הביעור אלא צריך להפקירו אך דיש לומר מצות לאו ליהנות ניתנו והאי מצוה היא דחייבו אף לעני למכור כסותו בשביל ד׳ כוסות וכן לנשים החמירו בו כמו בעיקרי מצוה: **בקונדיטון.** אם הוא כמו יין לפי שיש בו בשמים: קונדיטון כיין. לכל מילי: **ביין מזוג.** מיבעי ליה משום דבריש פרק בתרא דפסחים בירושלמי מפרשי טעמא דד׳ כוסות ולחד מ"ד נגד ד׳ כוסות דפרעה ואקח את הענבים ואשחט אותם אל כוס פרעה וגו׳ והתם לאו מזוגין וה"נ שתיקנו נגדם בעינן שלא יהיו מזוגין או דלמא מהאי טעמא דאמר רבנן התם כנגד ד׳ כוסות כו׳ קח את כוס היין כו׳ ודינם כשאר יין שהוא מזוג: **בין חיין בין מזוגין.** כתרין טעמי טעם נגד חי שהוא חזק הרבה ולזימנין אין בו טעם יין: ומראה נגד מזוג שלפעמים מרוב מזיגת המים נשתנה המראה: **ביין אדום.** כדין יין: ה"ג **של מזוג בכמה.** כמה שיעור מזיגה: **כדי מזיגת הכוס.** ובשבת קי"ל כל המשקין שיעורן

הישנה אמר רבי יוחנן [א]הדין דידן (הות) הוא ולמה קרי ליה עתיקה [א]מן בגין דהוה ביומי אית דאמרי דהות זעירא ורבתא ואית דאמרי דאזעירא [ב]ולא אזעירא כמה דהות [ב][א]כמה הוא שיעור של כוס רבי יוסי בשם ר' יוסי בן פזי ור' יוסי בר ביבי בשם ר' שמואל אצבעיים על אצבעיים על רום אצבע ומחצה ושליש אצבע. [ב](תני[ג] יבש כזית דברי רבי נתן) רבנן דקיסרי (א)ורבי יוסי בר ביבי בשם שמואל אתיא דר' נתן [ג]כר"ש כמה דר"ש אמר ברביעית כן אמר ר' נתן ברביעית לכשיקרש ויהא בו כזית רבי סימון בשם ריב"ל מעשה[ד] בפרדת רבי שמתה וטהרו את דמה משום נבילה ושאל (ב)רבי אליעזר את ר' סימון עד כמה ולא אשגח ביה ושאל לריב"ל וא"ל עד רביעית טהור יותר מרביעית טמא [ה]ובאש לר"א על (עד) דלא חזר ליה ר' סימון שמועתא רב ביבי הוה יתיב מתני הדין עובדא א"ל רבי יצחק (ג)בר (ביסנא) כהנה עד רביעית טהור יותר מכאן טמא ובעט ביה אמר ליה רבי זריקא בגין דשאיל לך את בעט ביה א"ל בגין דלא הות דעתי בי בעיטנא ביה דאמר רבי חנן [1]והיו חייך תלואים לך מנגד זה שלוקח חטים לשנה ופחדת[ו] לילה ויומם זה הלוקח מן [ז]הסדקי ולא תאמין בחייך זה הלוקח מן הפלטור ואנא סמיכנא אפלטור [ד]ומהו כדון העיד[ח] ר' יהושע בן פתורה על דם נבילה שהוא טהור מהו טהור טהור מלהכשיר אבל לטמות מטמא תמן[ט] תנינן [ג]דם השרץ כבשרו מטמא ואינו מכשיר ואין לנו [ה]כיוצא בו ושיעור טומאתו שדמו מטמא כבשרו אמר רבי יוסי פליגי בה תרין אמוראין חד אמר טמא וחד אמר טהור מאן דאמר טמא כרבי יהודה ומ"ד טהור כר' יהושע בן פתורה (נ"א רב אבוה דאימן אחתיה דר' יהודה וכו') אמר ליה רב אבדומה דמן נחותה ויאות[י] דרבי יהודה מוריינא דבי נשיאה הוה: שמא יעני ויאמרו כו': תני רבי ישמעאל [ד]קווץ לא יתרום מפני החשד תני הגזברין היו מפספסין בקילקין תני[כ] מדברין היו עמו משעה שהוא נכנס עד שעה שהוא יוצא וימלא פומיה מוי א"ר תנחומא [א] מפני הברכה (ד)רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן בתורה ובנביאים ובכתובים מצאנו שאדם צריך לצאת ידי הבריות כדרך שהוא צריך לצאת ידי המקום בתורה מנין דכתיב [2]והייתם נקיים מה' ומישראל בנביאים מנין דכתיב [3]אל אלהים ה' וגו' וישראל הוא ידע בכתובים מנין דכתיב [4]ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם גמליאל זוגא (ה)שאל לרבי יוסי בר רבי בון איזהו המחוור שבכולם אמר ליה והייתם נקיים מה' ומישראל:

הלכה ג מתני' של בית רבן גמליאל היה נכנס ושקלו בין אצבעותיו וזרקו לפני התורם והתורם מתכוין (ו)ודחפו לתוך הקופה [ה]אין התורם תורם עד שהוא אומר להם אתרום והן אומרין לו תרום תרום תרום שלש פעמים [ו]תרם את הראשונה וחיפה בקטבליאות השניה וחיפה בקטבליאות השלישית (ז)לא היה מחפה ולמה היה מחפה שמא ישכח ויתרום מן הדבר התרום תרם את הראשונה לשם ארץ ישראל והשניה לשם כרכים המוקפין לה והשלישית לשם בבל ולשם מדי ולשם מדינות

ריבב"ן

מתני' **וזרקו לפני התורם.** השקלי' שלהן והתורם מתכוין ודחפו לקופה שיהא שקלו בתרומה והנחת רוח הוא לפי שלא יהא מתקרב אלא משלהן תחלה: **תרם את הראשונה.** באחד מן הקופות: **וחיפה בקטבלאות.** מכסה הקופות בעור לסימן. **השלישית לא היה.** צריך לכסות שכבר נתרמו האחרות ולמה היה מכסה הראשונה שמא ישכח ויתרום מן הכסף שבקופה ויניח בקופה האחרת אבל אם היה מכוסה אין לחוש. תניא בתוספתא פ"ב תרם את הראשונה לשם ארץ ישראל ועל כל ישראל וחיפה בקטבליות מפני שבני סוריא באין ושוקלין עליה. תרם את השניה ואמר הרי זה לשם עמון ומואב פי' ישראל שדרים בעמון ומואב ומכרכין המוקפין לארץ ישראל וחיפה בקטבליות מפני שאנשי בבל באין ושוקלין עליה. תרם את השלישית ואמר הרי זו מבבל וממדינות הרחוקות ועל כל ישראל ולא היה מחפה וזו היתה

תקלין חדתין

ולמה קרי ליה עתיקא. מאחר שזוכרה שמדדו בה בימיו: ה"ג **מן בגין כו' כמה דהוה.** והיינו עתיקא כמו שהיתה קודם קטנה: ה"ג **אמר רבי יוחנן הדא דידן כו'.** והכי אמרי' בבבלי שם אר"י תמנייתא קדמייתא דהות בטבריא הות יתירה על דא רבעא

מסורת הש"ס

א) חדא, **ב)** אזערת כמה, **ג)** שבת עז א, **ד)** מנחו' קג ב ולקמן פ"ח הל"א, **ה)** ובעט ר"א, **ו)** ברכו' כד א מנחו' קג, **ז)** הליוקי, **ח)** שם עדיות פ"ה מ"א, **ט)** מכשירין פ"ו מ"ה, **י)** מנחות קד א, **כ)** תוספתא פ"ב,

עין משפט נר מצוה

יט א מיי' פרק י"ח משבת הל"ב:

כ ב מיי' פרק א מאה"ט הל"ד:

כא ג מיי' פרק י מטומאת אוכלין הלכה ג:

כב ד מיי' פרק ב משקלים הל"י ובהשגות:

כג ה מיי' שם הלכה ה:

כד ו מיי' שם הל"ז:

נוסחת הבבלי

(א) ור"י בר' בידין בשם ר' שמואל: **(ב)** ושאל ר' אלעזר: **(ג)** בר ביסנא עד כו': **(ד)** ר"ש בשם ר' נתן בתורה כו': **(ה)** שאל את ר' יוסי בר ביבי איזהו כו': **(ו)** ודוחפה לקופה כו': **(ז)** לא היה מחפה שמא ישכח את התרום ויתרום את דבר התרום כו':

הגהות הגר"א

[א] ה"ג ולמה קרי ליה עתיקא מן בגין דהוה ביומי' זעירא ורבתא ואיזעירת כמ' דהוה כנ"ל: **[ב]** נ"ב אמר ר' יוחנן הדא דידן היא חאי שמיני' טברנית הישנה כי כאן הוא מקומו של ר' יוחנן הנ"ל ולא לעיל מינה. וכ"ה בבבלי שם אר"י תמנייתא קדמייתא דהות בטבריא הות יתירה על דא רבעא ובה משערין רביעית של פסח. וגירסת הספרים שיבוש: **[ג]** נ"ל אתיא דר' נתן כר' יוסי ב"ר יהודה כו'. והוא ברייתא מובא בבבלי שבת (עז.) דר' נתן ור"י ב"י אמרו דבר אחד דתני התם דם נבילה ב"ש מטהרין וכו' וב"ה מטמאין א"ר יוסי ב"י אף כשטימאו ב"ה אלא בדם שיש בו רביעית הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית שהוא שיעור נבילה לטמא אדם והיינו אמרו ד"א שבכזית כשנימוח הוי רביעית אלמא כר"י בר"י מתוקמא: **[ד]** ה"ג מהו כדון תנינא העיד ר' יהושע וכו': **[ה]** ה"ג ואין לנו כיוצא בו דילמא לשיעור טומאתו שדמו מטמא כבשרו וכו'. ועיין בק"ע:

ציון ירושלים

מפני הברכה. עי' פי' מהרא"פ ועיין שו"ת ח"ל סי' קכא:

גליון הש"ס

[א] עי' שו"ת אא"ז הח"ל סימן קכא:

תורה אור השלם

1. וְהָיוּ חַיֶּיךָ תְּלֻאִים לְךָ מִנֶּגֶד וּפָחַדְתָּ לַיְלָה וְיוֹמָם וְלֹא תַאֲמִין בְּחַיֶּיךָ: דברים כח סו
2. וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְיָ וְאַחַר תָּשֻׁבוּ וִהְיִיתֶם נְקִיִּים מֵיְיָ וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לַאֲחֻזָּה לִפְנֵי יְיָ: במדבר לב כב
3. אֵל אֱלֹהִים יְיָ אֵל אֱלֹהִים יְיָ הוּא יֹדֵעַ וְיִשְׂרָאֵל הוּא יֵדָע אִם בְּמֶרֶד וְאִם בְּמַעַל בַּייָ אַל תּוֹשִׁיעֵנוּ הַיּוֹם הַזֶּה: יהושע כב כב
4. וּמְצָא חֵן וְשֵׂכֶל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם: משלי ג ד

משנת אליהו

בשו"ת שבות יעקב סימן כ"ב שהאריך בפירוש אחר בבלי שאמו פוסקין ופירושו דחוק ומ"ש עיקר: **על רום אצבע ומחצה ושליש אצבע.** עיין תוס' בפסחים ק"ט א' ד"ה רביעית שמיישב לסוגיא זו דמיירי באצבעיים ליפוריס כו' ע"ש בארוכה: **מוריינא דבי נשיאה הוה.** עיין במנחות ק"ד א' ועי' תוס' שם ד"ה מוריינא וד"ה הואיל כו':

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מסורת הש"ס

א) תרס את הראשונה כו', ב) תוספתא פרק ב, ג) קדושין נד א, ד) סוטה מט א ע"ז כ: וירושלמי שבת פרק א הל"ג, ה) ב"מ קיח א מנחות פ"ד א,

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פרק ג משקלים הל"ח:

כו ב מיי' שם הל"ו:

כז ג מיי' פרק ט"ז מטומאת אוכלין הלכה יב:

א ד מיי' פרק ד משקלים הל"א:

ב ה מיי' שם הל"ה:

ג ו מיי' שם הל"ו:

נוסחת הבבלי

(א) של זהב דרכמוני זהב: (ב) נוטל מן הראשונה כו' חוזר כו' חוזר ותורם כו': (ג) ר"מ אומר יחזור לשיריים כו': (ד) לידי אליהו ז"ל דכתיב אז תבין יראת ה' ודעת אלהים תמצא:

הגהות הגר"א

[א] נ"ל נחת רוח וכו':

גליון הש"ס

[א] עי' ק"ע ועיין תוס' קדושין נד ע"א ד"ה מועלין: [ב] עי' ש"ק ועי' ברמב"ם פ"ו ממעילה הל"ג ועי' בשעה"מ פ"ב משקלים ול"ע: [ג] עי' ירושלמי שבת מ"ש שם על הגליון:

תורה אור השלם

1. וְכִלָּה מִכַּפֵּר אֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ וְהִקְרִיב אֶת הַשָּׂעִיר הֶחָי: ויקרא טז כ

2. וְאִם לֹא תִמְצָא יָדָהּ דֵּי שֶׂה וְלָקְחָה שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֹלָה וְאֶחָד לְחַטָּאת וְכִפֶּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן וְטָהֵרָה: ויקרא יב ח

3. וְהִזָּה עָלָיו מִן הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים וְטִהֲרוֹ וְקִדְּשׁוֹ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ויקרא טז יט

4. כִּי כֹה אָמַר רָם וְנִשָּׂא שֹׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכּוֹן וְאֶת דַּכָּא וּשְׁפַל רוּחַ לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים: ישעיה נז טו

5. עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאַת יְיָ עֹשֶׁר וְכָבוֹד וְחַיִּים: משלי כב ד

6. וְחֶסֶד יְיָ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו וְצִדְקָתוֹ לִבְנֵי בָנִים: תהלים קג יז

7. אָז דִּבַּרְתָּ בְחָזוֹן לַחֲסִידֶיךָ וַתֹּאמֶר שִׁוִּיתִי עֵזֶר עַל גִּבּוֹר הֲרִימוֹתִי בָחוּר מֵעָם: תהלים פט כ

8. וְנָתַתִּי רוּחִי בָכֶם וִחְיִיתֶם וְהִנַּחְתִּי אֶתְכֶם עַל אַדְמַתְכֶם וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְיָ דִּבַּרְתִּי וְעָשִׂיתִי נְאֻם יְיָ: יחזקאל לז יד

9. הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה הַנָּבִיא לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יְיָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא: מלאכי ג כג

[גמרא]

מדינות הרחוקות: **גמ'** של בית ר"ג וכו' אילו היו שני כריים ותרם מאחד מהן על חבירו שמא לא פטר חבירו [א]הנחת רוח היא להם שלא יהא קרבן מתקרב אלא משלהן תחלה. [א]תני שמט את הקטבליאות נעשו כולן שיריים תני[ב] שלישית היא היתה עשירה שבכולן שהיו בה (איצטלי) אסטריאות (א)של זהוב ודרכונות של זהוב תני [א]תרם את הראשונ' לשם ארץ ישראל ולשם כל ישראל שניה לשם כרכים המוקפים ולשם כל ישראל והשלישית לשם בבל ומדי ולשם מדינות הרחוקות ולשם כ"י תני (ב)נטל מן הראשונה אע"פ שיש בראשונה נוטל מן השניה נטל מן השניה אע"פ שיש בשניה נוטל מן השלישית שלמה שלישית חוזר לשניה שלמה שניה חוזר לראשונה שלמו שלשתן [א] חוזר ושוקל (ג)ר"מ[ג] אומר [ב]חוזר לשיריים שהיה ר"מ אומר [ב] מועלים בשיריים שמא יצטרכו להן בסוף וכן [ד] היה רבי פנחס בן יאיר אומר [ג] זריזות מביאה לידי נקיות [ג]נקיות מביאה לידי טהרה טהרה מביאה לידי קדושה קדושה מביאה לידי ענוה ענוה מביאה לידי יראת חטא יראת חטא מביאה לידי חסידות חסידות מביאה לידי רוח הקודש רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים תה"מ מביאה לידי אליהו זכור לטוב. זריזות מביאה לידי נקיות דכתיב [1]וכלה מכפר נקיות מביאה לידי טהרה דכתיב [2]וכפר עליה הכהן וטהרה טהרה מביאה לידי קדושה דכתיב [3]וטהרו וקדשו קדושה מביאה לידי ענוה דכתיב [4]כי כה אמר רם ונשא שוכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח ענוה מביאה לידי יראת חטא דכתיב [5]עקב ענוה יראת ה' יראת חטא מביאה לידי חסידות דכתיב [6]וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו חסידות מביאה לידי רוח הקדש דכתיב [7]אז דברת בחזון לחסידיך רוח הקדש מביאה לידי תחיית המתים דכתיב [8]ונתתי רוחי בכם וחייתם תחיית המתים מביאה (ד)לידי אליהו זכור לטוב דכתיב [9]הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בא יום ה' הגדול והנורא תנא בשם ר"מ (אומר) כל מי שקבוע בארץ ישראל ומדבר בלשון הקודש ואוכל פירותיו בטהרה וקורא ק"ש בבוקר ובערב יהא מבושר שבן עולם הבא הוא:

הדרן עלך פרק בשלשה פרקים

הלכה א מתני' התרומה מה היו עושין בה [ד]לוקחין בה תמידין ומוספין ונסכיהם העומר ושתי לחם ולחם הפנים וכל קרבנו' הציבור [ה]שומרי[ה] ספיחין בשביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה רבי יוסי אומר אף הרוצה מתנדב שומר חנם [ו]אמרו לו אף אתה אומר שאין באין אלא משל

קרבן העדה

הרחוקות על לבן וישלחו שקליהן: **גמ' ופריך אילו.** מי שהיו מונחים לפניו שני כריים של תבואה ותרם מאחד על חבירו מי לא פטר גם השני א"כ ה"נ מאי נפקא להו לדבית ר"ג אם הוא תורם של חצי שקל שלהן או לא: **ומשני הנחת רוח הוא להן.** שיהא הקרבן קרב מממונם ראשונה ולא יהא לשירי הלשכה: **שמט את הקטבליות.** מכולן נעשה הכל שיריים: **אילטלא.** בגדים וחמש חליפות שמלות מתרגמין וחמש אילטלון: **אע"פ שיש בראשונה נוטל מן השניה.** אקופות הגדולות קאי שאינו נוטל מן הראשונה כל הג' קופות קטנות בפרוס הפסח אלא מכל אחת מהן נטל קופה אחת וכדפירש' במתניתין: **שלמה שלישית.** שהוציאו כל המעות שבקופה שלישית לצורך הקרבנות: **שלמו שלשתן.** שאין בקופות גדולות מעות לריכין כל ישראל לשקול מחדש שקלים אחרים שהמעות שנשאר בלשכה ולא נכנס לתוך קופות הגדולות הוא שיריים ואינן כשרין שוב ליקח מהן קרבנות: **מועלין בשיריים.** שנשארו בלשכה שמא יצטרכו להן בסוף כשיכלה כל המעות שבתוך הקופות: **וכן היה ר"פ וכו'.** אהא דקאמר ר"מ דמועלין בשיריים שמא יצטרכו להן בסוף מייתי הא דר"פ שצריך האדם להיות זהיר וזריז שלא יבא לידי חטא: **זריזות.** הזריז במצות לעשותן כהוגן ומרחיק מעצמו כל דבר שיכול לבא ע"י לעבירה מביא את האדם שהוא נקי בעשיותיו ומעבירות שבידו: **טהרה.** שאף עונותיו הראשונים יתלבנו ויוטהר נשמתו: **קדושה.** קדושת הלב והמחשבה: **לידי ענוה.** שכל מי שיש בו רוח קדושה חפץ להיות יותר קדוש גם כי יפלא מעגלי צדק של שאר בני אדם ושאין דרכיו מבוררים כל הצורך וזה הוא עיקר ענוה שמכיר פחיתת ערכו: **לידי יראת חטא.** שלא יאמר אני אלך בשוק של זונות ולא אחטא וכמו שאמר שלמה המלך ע"ה שכיון שהוא עניו ויאמר שהוא שפל אנשים יהיה ירא חטא: **לידי חסידות.** והיינו שיעשה דברים שהם לפנים משורת הדין כדי שלא יבא לידי שום חטא: **לידי רוח הקודש.** שכיון שהוא עושה לפנים משורת הדין עושין עמו מן השמים דברים שהן חוץ מהטבע ומודיעין לו רזי התורה: **לידי תחיית המתים.** שע"י שישרה רוח קדושה על עצמות יחיו וכמפורש ביחזקאל: **לידי אליהו.** שקודם התחיה האחרונה יבא אליהו: **וכלה מכפר את הקדש.** ולשון וכלה משמע זריזות מלשון כלוי ומשמע זהירות דהיינו זריזות וכתיב קרא אחרינא וכפר בעדו ובעד העם הוא הכפרה הכוללת לכולם אלמא ע"י זריזות בא הנקיה הגמורה: **וכפר עליה הכהן וטהרה.** מן השבועה שנשבעה כשכרעה לילד ואף ששוגגת היא לריכה טהרה: **וטהרו וקידשו.** לבתר טהרה אתיא קדושה: **כי כה אמר רם ונשא.** מדכתיב מרום וקדוש אשכון דהיינו שעם היותו מרום ישכון עם הקדוש והדר קאמר שישכון את דכא ושפל רוח שהוא העניו משמע דמקדושה יבוא האיש להיות עניו ולהכי קאמר שיהיה ה' עם הקדוש ויהיה עם דכא ושפל רוח: **ה"ג דכתיב עקב ענוה.** בעבור ובשכר ענוה יבא לידי יראת ה': **אז דברת.** אין הקב"ה מדבר בחזון אלא לחסידיו: **רוה"ק מביא לידי תחיית המתים.** דכתיב ונתתי רוחי והוא רוה"ק וחייתם אח"כ: **ה"ג לידי אליהו זכור לטוב** דכתיב הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בא יום ה' הגדול והנורא והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם: **כל מי שהוא קבוע וכו'.** פי' שהוא דר בקביעות בא"י שהיא מכפרת עון כדכתיב העם היושב בה נשוא עון: **ואוכל פירותיו בטהרה.** שגורם טהרת הגוף: **ומדבר בלשון הקודש.** שגורם טהרת הנפש: **וקורא ק"ש בבוקר ובערב.** שמקיים והגית בו יומם ולילה שהתורה עיקר טוהרת נשמה: **מובטח לו שהוא בן עוה"ב.** אפילו גופו יודכך ויזכה לחיים נצחים והם חיי עולם הבא אי נמי בלא דין ויסורין יזכה לעוה"ב: **סליק פרק ג'**

הלכה א מתני' התרומה מה היו עושין בה. מה שנתנו לתוך הקופות מה היו עושין בהן: **וכל קרבנות הצבור.** לאתויי קטרת: **ספיחים.** תבואה העולה מאליה ממה שנפל בקציר [illegible]

ריבב"ן

עשירה שבכולן שהיו בה דרכונות של זהב סתמא כר' יהודה דאמר לעיל בפ"ב אף לשקלים אין להם קצבה. ירושלמי נטל את הראשונה אע"פ שיש בראשונה נוטל מן השניה נטל מן השניה אע"פ שיש בשניה נוטל מן השלישית שלמה השלישית חוזר לשניה שלמה שניה חוזר לראשונה שלמו שלשתן חוזר ושוקל ר' מאיר אומר חוזר לשיריים פי' לוקחין תמידין מכסף הנשאר בלשכה לאחר שתרם בקופות ור' מאיר לטעמיה דאמר מועלין לשיריים שמא יצטרכו להם בסוף:

משנה א התרומה. שנתרמה בקופות: **שומרי ספיחים בשביעית.** לפי שכל השדות היו מופקרין בשביעית ביהודה היו שומרים במקום אחד הספיחין להביא מהן העומר ושתי הלחם ולא היו מביאין לכתחלה אלא ביהודה משום דכתיב כרמל ואם הי' מביאין מרחוק היה הרוח מיבשו ולא היה כרמל ואם לא מצא מן הקרוב לירושלים מביאין מן הרחוק ודוקא מא"י דס"ל להאי תנא אין עומר ושתי הלחם באין מחוץ לארץ ודלא כר' יוסי בר יהודה דאמר במנחות בפרק כל קרבנות (דף פד) עומר בא מחוץ לארץ מאי טעמא דמאן דאמר אינה באה מחוץ לארץ דכתיב ממושבותיכם ולא מחו"ל ור' יוסי בר יהודה האי ממושבותיכם דריש ליה בכל מקום שאתם יושבים דחדש נוהג בחו"ל. ועוד אמרינן בפרק כל קרבנות רמי ליה רמי בר חמא לרב חסדא תנן שומרי ספיחים נוטלין שכרן מתרומת הלשכה אלמא עומר בא מהן בשביעית והכתיב והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לאכלה ולא לשריפה וקומץ העומר מתירו אמר ליה רחמנא אמר לדורותיכם ואת אמרת

תקלין חדתין

הרחוקות. שלא היו מביאין אלא בפ' הג': **גמ' אילו היו שני כו' שמא לא פטר את חבירו.** בתמיה והכי נמי למה לבית ר"ג להדר שיבוא דמיהן לקופה כיון שיתרמו גם על שלהם: ומשני **נחת רוח כו' תחלה.** זריזות מצוה שיהא משלהן ובתחלה ולא ישאר בשירים: **תני.** תוספתא פ"ב דשקלים: **שמט הקטבלאות נתערבו השירים.** והתם תני דמ"מ לא יערבו בשל אשתקד: **אלטלית של זהב ודרכונות כו'.** שהיו מביאין ממדינות רחוקות והיו מצרפין על דרכונות כדלעיל רפ"ב: **נוטל מן הראשונה.** מפרש שבג' הקופות שתורם היה כתוב עליהן אב"ג מפני זה וכ"ה בתוספתא בהדיא ובפרקין לעיל למה היה כתוב עליהן כו' ותחלה נוטל מראשונה שמצוה בראשון להסתפק ממנה תחלה. אבל אינו מריקה לגמרי שצריך לספק מכל הג' דאסמכוה אקרא לקמן מוהעמדנו עלינו לתת שלישית השקל. ואם היה מסתפק מהראשונה מכל וכל לא יבוא קודש עלרת לספק מהשלישית: **שלמה שלישית.** משום הכי הצריכו לגמור השלישית קודם לשניה דבכך לא יטעו לספק מקופה ראשונה מכל וכל קודם לשניה: **שוקל.** תקלין חדתין והיינו היכא דהיו קרבנות מרובים והוציאו כל הג' קודם הפרק הב' ולא ר"ל ליקח מהשירים שאין דינם כשקלים: **מועלין בשיריים.** ודינן כשקלים: **וכן היה ר"פ ב"י אומר זריזות.** איידי דאמרי בג' פרקים ושלריך להיות נקי מהבריות כמו מידי טומאה ושלריך להיות זריז כמו של בית ר"ג [illegible]

משנת אליהו

[illegible]

הדרן עלך פרק שלישי

[illegible]

הלכה א התרומה מה היו עושין בה כו'. כל מה שהתרומו מהלשכה: **ספיחים.** העולין מאליהן ממה שנפל בקציר [illegible] שאינן באין אלא מן החדש ומן הארץ ולפי שלצורך קרבן ציבור [illegible] **אומר חנם.** אלא שקנה אותם מן ההפקר כשמתמן חנם סבר [illegible] **אף אתה כו'.** כלומר א"ח מודה דבאין משל צבור [illegible]

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

קרבן יחיד אינו משתנה לשל צבור: גמ' **מה ראו וכו'.** אמתני' דפ"ד דתענית קאי דתנן התם זמן עצי הכהנים והעם תשעה וקשיא ליה מה ראו להימנות הא אפי' כל יחיד יכול לנדב עצים כדתנן לקמן פ"ו: **אלא בשעה וכו'.** וקמ"ל שהעצים שלהן קודמין לכל שאר עצים שבלשכה: **הנביאים שבוניהן.** שהיו באותו הדור כגון חגי זכריה ומלאכי ועזרא ונחמיה: **אלא משלהן.** מעצים שהתנדבו הן: **דר"י היא.** הא דאמרינן שעצים לקרבנות צבור באים בשל יחיד אתיא כר' יוסי דמתני': **דברי הכל היא.** ואפילו כרבנן דע"כ לא פליגי רבנן ור"י אלא בגופו של קרבן: **אבל במכשירי קרבן.** כגון עצים לקרבנות הכל מודים דמשתנה מיחיד לצבור: **כתונת לבנה.** הכהן לשרת בו בקדש: **צריכה למסור לצבור.** מיהו אם מסרה מותר לעבוד בו: **במכשירי קרבן.** כגון כתונת: **ה"ג מתני' מסייעא לר' יוסי.** וה"פ מהך ברייתא דמגילת תענית מוכח כדאמר ר' יוסי בשם ר' אילא דד"ה היא: **בשעת הקרבן.** בזמן שבהמ"ק קיים: **רי"א אין נוהגין אלא בשעת הקרבן.** ש"מ דרבנן דפליגי עליה דר"י סוברים דנוהג אפי' שלא בשעת הקרבן ופשיטא שמודים שהיו זמנים להבאת העצים וכמתניתין דתענית: **והיינו מתענין ולא משלימין.** מפני שיו"ט שלהן היה שבני סנאה בן בנימן הקריבו עצים בעשרה באב כדתנן בתענית פ"ד וזה היה ודאי אחר החורבן דבזמן הבית אין נוס בט' באב ואם"ד דלא היו העצים אלו אלא לצורך קרבנות יחיד ודינו כקרבן יחיד למה יהיה להן יו"ט אף שלא בשעת קרבן בשלמא בשעת קרבן ניחא דאף יחיד שמביא קרבן הוה ליה כיו"ט כדאמרינן בריש פרק מקום שנהגו אלא לאחר החורבן מ"ט אלא ודאי דאף לקרבנות צבור התנדבו אלו ונשאר היו"ט לדורו' ומסתמא לא פליגי רבנן דמתני' עליה דראב"צ דקי"ל מעשה רב: **מתני'.** דתנן שומרי ספיחים בשביעית וכו' ש"מ דאין העומר ושתי הלחם באין אלא מארץ וכדפרישית במתני' אתיא כר"י דאמר שאין העומר בא מח"ל דאי כר' יהודה דאמר העומר בא מח"ל ל"ל שומרי ספיחים תיפוק ליה שאפשר להביאו מח"ל: **אין העומר בא מן הסוריא.** רבותא קמ"ל דאפילו מן הסוריא דדמיא לא"י במקצת אינו בא וכ"ש מחו"ל ממש: **תמן תנינן.** מנחות פ"ט: **שאין באין אלא מן החדש.** דכתיב מנחה חדשה: **ומן הארץ.** דגבי שתי לחם כתיב ממושבותיכם וגבי עומר כתיב וקצרתם את קצירה ולא קציר של ח"ל: **תמן תנינן.** בפ"ק דכלים: **והביכורים.** דכתיב ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך: **תמן תנינן.** בפ"ק דשביעית: **מה חריש רשות.** דכתיב בחריש ובקציר תשבות ודרשינן מה חריש דהוא דוקא רשות שהרי אין לך חריש שיהרוש לשם מצוה דאפילו גבי עומר אם מצא חרוש אינו חורש אף קציר נמי שהוא רשות הוא דאסור בשבת אבל קציר של מצוה כגון קציר העומר שמצוה לקצור לשם העומר דוחה שבת: **ה"ג ר"י כדעתיה דאמר אין העומר בא מסוריא.** וכ"ה במס' שביעית וה"פ ר"י לשיטתיה דסובר שאין העומר בא אלא מן הארץ ואפילו בשביעית קוצרין אותו בארץ דקציר דידיה דוחה שביעית מפני שהוא מצוה וה"ה דדוחה שבת: **ד"ה היא.** ומתני' איירי בשנת בצורת ולא מצאו תבואה בחו"ל וצריכין להביא מספיחי א"י: **הכן עומר וכו'.** האי עומר אם אין שם ספיחים מהו שיזרע לצרכו לכתחילה בשביעית: **לא נמצא.** אם נזרע בשביעית כקומץ על שיריים שאינן נאכלין שהרי השיריים אסורין באכילה וקומץ שאינו מתיר שיריים לאכילה אינו קומץ: **נעשה כחמשה דברים וכו'.** דתנן בפרק כיצד צולין חמשה דברים באין בטומאה ואינן נאכלין בטומאה העומר ושתי הלחם וכו' וה"נ עומר שנזרע בשביעית אין שיריו נאכל כאילו בא בטומאה: **כיצד הוא עושה.** אמתני' קאי דתנן שומרי ספיחין בשביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה וקשיא איך הקדש יוצא בלא חילול לכך קאמר שמתחילה לא היו הקוצרין והשומרין מקבלין שכר מהלשכה אלא משלחני ממעות חולין ואח"כ קודם הקרבה מחללין ממעות הלשכה: **ופריך וטבות כן.** וכי טוב הוא לעשות כן הרי כשפודה אותו אינו שוה כל כך כמה שהוציאו עליו לשומרין שהרי צריך לנפותו ומתחייר ממנו הרבה וגם עומר אחד אינו שוה מעות אלו: **כל מה שיתן.** הגזבר הן הן דמיו משעה הראשונה

משל צבור: **גמ'** [א]מה[א] ראה זמן עצי כהנים והעם להימנות אלא בשעה שעלו ישראל מן הגולה ולא מצאו עצים בלשכה [א]ועמדו אלו ונתנדבו עצים משל עצמן ומסרום לצבור וקרבו מהן קרבנות צבור והתנו עמהן נביאים שביניהן שאפי' לשכה מליאה עצים ועמדו אלו ונתנדבו עצים משל עצמן שלא יהא קרבן מתקרב אלא משלהן תחילה אמר רבי אחא דרבי יוסה היא דרבי יוסה אומר אף הרוצה מתנדב שומר חנם ר' יוסי (אסי) בשם רבי אילא דברי הכל היא מה פליגין בגופו של קרבן אבל במכשירי קרבן כל עמא מודיי שהוא משתנה קרבן יחיד לקרבן צבור תני[ב] [ב]אשה שעשתה כתונת לבנה (צריכה למסור) כשירה ובלבד שתמסרנה לצבור אמר רבי אחא דרבי יוסי היא דרבי יוסי אומר אף הרוצה מתנדב שומר חנם רבי יוסי (אסי) בשם ר' אילא דברי הכל היא מה פליגין בגופו של קרבן אבל במכשירי קרבן כל עמא מודיי שהוא משתנה קרבן יחיד לקרבן צבור [ב]מתני' פליגי על רבי יוסי אותן[ג] הימים נוהגין בשעת קרבן ושלא בשעת קרבן רבי יוסי אומר אינן נוהגין אלא בשעת קרבן בלבד [ג]ועוד מן הדא דתניא (א)אמר[ד] רבי אליעזר בי רבי צדוק אנו היינו מבני סנאה בן בנימין וחל תשעה באב להיות בשבת ודחינו אותו למוצאי שבת [ג]והיינו מתענין ולא משלימין: [ד]העומר ושתי הלחם ולחם הפנים וכל קרבנות הצבור: (מתניתא דר' ישמעאל דר' ישמעאל אמר אין העומר בא מן הסוריא) תמן[ה] תנינן [ד]כל קרבנות היחיד והצבור באין מן הארץ ומן חוצה לארץ מן החדש ומן הישן [ה]חוץ מן העומר [ו]ושתי הלחם שאין באין אלא מן החדש ומן הארץ (ב)רב חונה בשם רבי ירמיה דרבי ישמעאל היא דרבי ישמעאל אומר אין העומר בא מן הסוריא תמן[ו] תנינן עשר קדושות הן [ז]ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות ומה היא קדושתה שמביאין ממנה העומר והביכורים ושתי לחם מה שאין מביאין כן מכל הארצות (ג)ר' חייא (חונה) בשם רבי ירמיה דרבי ישמעאל היא דרבי ישמעאל אמר אין העומר בא מן הסוריא תמן[ז] תנינן ר' ישמעאל אומר מה חריש רשות אף קציר רשות [ה][ח]יצא קציר העומר שהוא מצוה (ד)ר' ישמעאל כדעתיה דר' ישמעאל דאמר אין העומר בא מן הסוריא כדעתיה דאמר יצא קציר העומר שהוא מצוה מאן תנא שומרי ספיחית בשביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה ר' ישמעאל היא א"ר יוסה דברי הכל היא לא מצאו בסוריא מביאין אותן מספיחין שבארץ ישראל ההן עומר (ה)מהו שיזרע בתחילה ר' חייא בר אדא בעי קומי רבי מנא לא נמצא [ט]כקומץ על השיריים שאינן נאכלין [א] א"ל נעשה כחמשה דברים שהן באין בטומאה ואין נאכלין בטומאה כיצד הוא עושה נוטל מעות מן השולחני (ו)ונותן לקוצרין ולשומרין עד שלא יקרב העומר ומביא מעות מתרומת הלשכה ומחללין עליו (ז)וטבות כן (ר' יוסי בשם) רבי אחא בשם רבי בא כל[ח] מה שיתן הן הן דמיו משעה הראשונה תנא[ט] אף בפתחי אבנים כן כיצד הוא עושה (ח)נוטל מעות משולחני ונותן לחוצבין ולסתתין עד שלא תינתן על גבי הדימוס ומשניתן על הדימוס [י]מביא מעות מתרומת הלשכה ומחללין עליה וטבות כן ר' יוסי (בשם רבי אחא) בי רבי בון בשם שמואל [ג] כל מה שיתן הן הן דמיה משעה הראשונה:

מתני'

ריבב"ן

תיבטל אמר ליה ומי קאמינא [אנא] תיבטל ליתי משל אשתקד בעינא כרמל וליכא שכבר יבש וליתי כרמל משל אשתקד בעינן כרמל בשעת הקרבה וליכא דר' יוחנן אמר [כרמל] תקריב ור' אלעזר אמר ראשית קצירך ולא סוף קצירך בשעת הבאתה תהא תחלת קצירה שלאותה תבואה שבאתה ולא סוף קצירך [ואם מייתי] מדאשתקד הויא לה שעת הבאתה סוף קצירך כך פירש רבינו שלמה: **ר' יוסי אמר אף הרוצה מתנדב ושומר חנם אמרו לו אם אתה אומר כן אינן באין משל צבור.** בפ' הבית והעליה (דף קיח) מפרש טעמייהו ומסיק דכ"ע הבטה בהפקר לא קני פי' מה שאדם שומר ברא־יה בעלמא בלא זכייה אחרת או חזקה לא קני והכא בחוששין לבעלי זרועות קמפלגי ת"ק סבר תקינו רבנן ד' זוזי למיתב להו מלשכה כי היכי דלא ליתו בעלי זרועות ולשקלו מינייהו ור' יוסי סבר לא חיישינן לבעלי זרועות ומאי אתה אומר הכי קאמרי ליה מדבריך שאתה אומר מתנדב ושומר חנם לדברינו דחיישי' לבעלי זרועות אין תמידין ומוספין באין משל צבור דאחר גם כן יכול לידור תמידין ומוספין א"כ אותן ד' זוזי שהיינו נותנין לשומרין אנו קונין תמידין ונמצא שהן של שומרים:

תקלין חדתין

צבור ולשיטתם השיבוהו: גמ' ה"ג **תמן תנינן.** בתענית (כ"ו א'): **תשעה.** באלו הט' זמנים היו הכהנים והעם מתנדבים להביא עצים והיו מקריבים קרבן אותו היום ואפילו היו עצים הרבה למערכה היו אלו מתנדבים ומקריבין באלו ט' זמנים: **מה ראו.** למה הוצרכו לימנות אלו זמנים מיוחדים דכל יחיד יכול להביא נדבה עצים כדלהמן פ"ו: **עמדו**

מסורת הש"ס

א) תענית פ"ד הל"ד מגילה פ"ק הל"ד ובבלי תענית כח א, ב) עי' יומא לה ב ולקמן הל"ב, ג) ר"ה יט ב, ד) תענית יב א, ה) מנחות פג ב, ו) כלים פ"א מ"ו, ז) ירושלמי שביעית פ"א הל"ג, ח) עי' תוספתא מנחות פ"י, ט) ע' מעילה יד א ב,

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פ"ו מכלי המקדש הל"ט:
ה ב מיי' שם פ"ח הל"ז:
ו ג מיי' שם פרק ו הלכה ט:
ז ד מיי' פרק ו מאיסורי מזבח הלכה טו:
ח ה מיי' שם ופ"ז מתמידין הל"ה:
ט ו מיי' פרק ח מתמידין הל"ב:
י ז מיי' פ"ז מבית הבחירה הלי"ב:
יא ח מיי' פרק ז מתמידין הל"ו:
יב ט מיי' פרק י"א מפה"מ ה"כ:
יג י מיי' פרק ח ממעילה הל"ג ד:

נוסחת הבבלי

(א) א"ר אלעזר בר צדוק אנו היינו מבני סנאב כו' ודחינוהו לאחר השבת והתענינו ולא השלמינו: (ב) רב הונא בשם ר"י דר"י היא דאמר כו': (ג) רב הונא בשם ר"י דר' ישמעאל היא דאמר כו': (ד) ר"י כדעתיה דאמר כו' מסוריא מאן תנא כו': (ה) מהו לזרוע לכתחילה כו' בעא קדם ר' מני כו': (ו) ונותן לקוצרין (ולעומרין) ולשומרין עד כו': (ז) וטבות כן ר' יוסי בשם ר' אחא כל כו': (ח) מביא מעו' מן השולחני ונותן לחוצבין כו' הדימוס אח"כ מביא כו' ר' יוסי בשם ר' אחא כל כו':

הגהות הגר"א

[א] צ"ל תמן תנינן זמן עצי כהנים וכו'. והוא בתענית (כו:): [ב] ה"ג מתני' פליגא על ר' אחא:

גליון הש"ס

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות